

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาและการพัฒนาชุดการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระ
หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1
พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน
 - 1.1 ความหมายของชุดการสอน
 - 1.2 หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน
 - 1.3 แนวคิดที่นำไปสู่การผลิตชุดการสอน
 - 1.4 ประเภทของชุดการสอน
 - 1.5 องค์ประกอบของชุดการสอน
 - 1.6 ขั้นตอนการสร้างชุดการสอน
 - 1.7 คุณค่าและประโยชน์ของชุดการสอน
 - 1.8 ข้อดีของชุดการสอน
 - 1.9 ข้อจำกัดของชุดการสอน
 - 1.10 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือคือชุดการสอน โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ
 - 1.11 การสร้างแบบทดสอบ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี
 - 2.1 ความหมายของคำว่าพลเมืองดี
 - 2.2 การพัฒนาคุณภาพคนทีนำไปสู่ความเป็นพลเมืองดี
3. สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
4. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของนักการศึกษา
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินชุดการสอน
 - 5.1 ความหมายของการประเมิน
 - 5.2 การประเมินชุดการสอน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

ความหมายของชุดการสอน

ชุดการสอนเป็นแนวคิดทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในขบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เพราะชุดการสอนเป็นการรวบรวมสื่อการสอนอย่างสมบูรณ์ตามแบบแผนที่วางไว้เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการสอน ชุดการสอนได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายแนวคิดดังนี้

สมหญิง กลั่นศิริ (2525: 104) ได้ให้ความหมายของชุดการสอน สรุปได้ว่า หมายถึง ชุดของวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเพื่อใช้สอน ซึ่งสิ่งนี้จะอยู่ในรูปของส่วนประสม เพื่อสร้างประสบการณ์อย่างกว้างขวางและเป็นไปจากจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ มีความสมบูรณ์ในตัวเอง อาจจัดไว้เป็นชุดอยู่ในแฟ้มหรือกล่อง เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้

วาสนา ชาวหา (2525: 138) ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนการสอนว่าหมายถึง การวางแผนการเรียนการสอนโดยใช้สื่อต่างๆร่วมกัน (Multi Media Approach) การใช้สื่อประสม (Multi Media) เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยจัดไว้เป็นชุดในลักษณะของหรือกล่อง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2522: 185) ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนการสอนว่าหมายถึงระบบการผลิตและการนำสื่อการเรียนหลายๆอย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกันซึ่งสื่อการเรียนเหล่านี้เราเรียกว่า สื่อประสมที่เรานำมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พัฒนา จันทนา (2545: 210-213) กล่าวว่า ชุดการสอนคือสื่อประสมที่มีการจัดเตรียมเนื้อหาอย่างมีระบบ บรรจุไว้เป็นกล่องหรือซองภายในชุดการสอนประกอบด้วย คู่มือการใช้ ชุดการสอน มีบัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรคำตอบ บัตรเฉลย และแบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 169) กล่าวว่า ชุดการสอน หมายถึง สื่อการเรียนหลายๆอย่างประกอบกัน จัดเข้าไว้ด้วยกันเป็นชุด (Package) เรียกว่า สื่อประสม (Multi-media) เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 อ้างใน จินตนา ท่วมกลาง, 2544 : 19) ได้กล่าวถึงความหมายของชุดการสอนว่า เป็นนวัตกรรมของการศึกษาที่เริ่มมีบทบาทสำคัญต่อวงการศึกษาของไทย เมื่อแนวความคิดของการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อชีวิตและมุ่งที่ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ และประสบการณ์มาใช้ในชีวิตประจำวัน

สมเดช สีแสง และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2543 : 109) กล่าวว่า ชุดการสอนหมายถึง การจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างเป็นระบบโดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมมาช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

อัยยงศ์พร มหายนันท์ (2547: 9) ได้ให้ความหมายของชุดการสอน คือสื่อประสมที่จัดเตรียมไว้อย่างเป็นระบบใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

อาจกล่าวได้ว่า ชุดการสอน หมายถึง ชุดของสื่อประสมที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ จะเน้นการนำสื่อประสมเข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากขึ้น และบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายที่นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ชุดการสอน หมายถึง สื่อที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีกระบวนการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองมีขั้นตอนที่จัดไว้เป็นระบบและใช้สื่อหลายชนิดมาใช้ในการจัดกิจกรรมครั้งหนึ่ง มีเนื้อหาเป็นเรื่องเฉพาะมีรายละเอียด และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อประกอบบรรจุไว้ในกล่องให้นักเรียนสามารถศึกษาได้หรือปฏิบัติตามที่ระบุไว้ได้

หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

ในการสร้างชุดการสอนผู้ศึกษาได้ศึกษาหลักการและทฤษฎี ดังนี้ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533: 199) กล่าวถึงชุดการสอนดังนี้

1) ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ชุดการสอนนี้เป็นสื่อและกิจกรรมการเรียน จัดทำขึ้นเพื่อสนองความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทฤษฎีที่ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงนำมาใช้เป็นทฤษฎีพื้นฐานในการจัดทำ และใช้ชุดการสอน

2) หลักการเกี่ยวกับสื่อประสมชุดการสอน ซึ่งหมายถึง การใช้สื่อหลาย ๆ อย่างที่เสริมซึ่งกันและกันอย่างมีระบบ มาใช้เป็นแนวทางการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อ

3) ทฤษฎีการเรียนรู้ ชุดการสอนเป็นสื่อการเรียนที่มุ่งผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแข็งขัน และได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างฉับพลัน อีกทั้งได้รับประโยชน์แห่งความสำเร็จ หรือการเสริมแรง มีการเรียนเป็นขั้นตอนความสามารถของผู้เรียน

4) หลักการวิเคราะห์ระบบ ชุดการสอนจัดทำโดยอาศัยวิธีวิเคราะห์ระบบมีการทดลองสอน และปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่น่าเชื่อถือได้ จึงนำออกใช้และเผยแพร่กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอน ทั้งเพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างสัมพันธ์กัน

แนวคิดที่นำไปสู่การผลิตชุดการสอน

แนวคิดที่จะนำมาสู่การผลิตชุดการสอน ชม ภูมิภาค (2524: 100-101) กล่าวว่า การจัดทำชุดการสอนเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น มีแนวคิดและหลักการจากสิ่งต่อไปนี้

1) ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ในทางจิตวิทยาเป็นที่ยอมรับแล้วว่าคนเรามีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นทางด้านความสามารถ ความต้องการ ความถนัด ความสนใจ ฯลฯ ดังนั้น นักการศึกษา จึงได้นำเอาหลักจิตวิทยาดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) การใช้สื่อประสมหรือใช้สื่อหลายชนิด โดยการนำเอาสื่อการสอนหลาย ๆ ชนิดมาสัมพันธ์กัน และมีคุณค่าที่ส่งเสริมกันและกันอย่างเป็นระบบ เช่น สื่อการสอนอย่างหนึ่ง อาจใช้เพื่อเร้าความสนใจในขณะที่สื่ออีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา เป็นต้น การใช้สื่อประสมนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์หลาย ๆ ทางที่ผสมผสานกัน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบวิธีการในสิ่งที่ต้องการด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

3) การใช้กระบวนการกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแต่เดิมนั้นมีลักษณะทางเดียว คือ ครูเป็นผู้นำนักเรียนเป็นผู้ตาม ครูไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี นักเรียนจะมีโอกาสพูดก็ต่อเมื่อครูให้โอกาสพูดเท่านั้นการตัดสินใจของนักเรียนส่วนใหญ่มักจะตามใจครู ความสัมพันธ์ระหว่าง นักเรียนด้วยกันก็แทบไม่มีเลยเพราะครูไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานร่วมกัน ดังนั้นแนวโน้มของการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงนำเอากระบวนการกลุ่มมาใช้เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน แนวคิดนี้ก็ได้นำมาใช้ในชุดการสอนด้วย

4) การใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ โดยยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง ได้ทราบผลการเรียนของตนเองในทันที มีการเสริมแรงในทันทีที่จะให้นักเรียนกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำ หรือหลีกเลี่ยงการไม่กระทำได้เรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน

5) การนำเอาการวิเคราะห์ระบบมาใช้ในชุดการเรียนการสอน โดยการจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัสดุของผู้เรียนและอื่น ๆ รายละเอียดเหล่านี้ได้นำไปทำการทดลองและปรับปรุงจนมีคุณภาพเชื่อถือได้แล้วจึงนำมาใช้ ซึ่งมีการเสนอแนะสำหรับครูตั้งแต่จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือ และวิธีการประเมินผลทุกอย่างในระบบ จะต้องสร้างขึ้นมาเป็นแบบบูรณาการ มีความเกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกันเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526: 119-200) ได้กล่าวถึงแนวคิดและหลักการของชุดการสอนไว้ว่า

1) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความต้องการความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ มนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถ สติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และความแตกต่างปลีกย่อยอื่น ๆ ดังนั้นในการนำเอาหลักความ

แตกต่างเหล่านี้มาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการที่เหมาะสมที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอนรายบุคคลหรือการศึกษาตามเอกัตภาพ และการศึกษาด้วยตนเองซึ่งล้วนแต่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอิสระในการเรียนตามสติปัญญาความสามารถและความสนใจ โดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสมปัจจุบันได้มีการทดลองและวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการสอนรายบุคคลอย่างกว้างขวางในทุกระดับการศึกษาจนเป็นที่ยอมรับว่าการสอนวิธีนี้กำลังจะก้าวหน้าออกไป โดยเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ เป็นเครื่องมือช่วยในการสอนรายบุคคลดำเนินไปตามจุดหมายปลายทาง

2) ความพยายามที่จะเปลี่ยนการเรียนการสอนไปจากเดิมที่เคยยึด “ครู” เป็นแหล่งความรู้หลัก มาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนด้วยการใช้แหล่งความรู้จากสื่อการสอนแบบต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการการนำสื่อการสอนมาใช้จะต้องจัดให้ตรงกับเนื้อหา และประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้ของวิชาต่าง ๆ โดยนิยมจัดในรูปของชุดการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ ครูจะถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนเพียงหนึ่งในสาม ส่วนอีกสองในสาม ผู้เรียนจะต้องศึกษาด้วยตนเองจากที่ครูเตรียมไว้ให้ในรูปของชุดการสอนและที่ผู้สอนชี้แหล่งและชี้ทางให้

3) การใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ และขยายออกไปเป็นสื่อการสอนซึ่งครอบคลุมถึงการใช้สิ่งสิ้นเปลือง (วัสดุ) เครื่องมือต่าง ๆ (อุปกรณ์) และกระบวนการอันได้แก่การสาธิต ทดลอง และกิจกรรมต่าง ๆ เดิมนั้นการผลิตและการใช้สื่อการสอนมักออกมาในรูปต่างคนต่างผลิตต่างคนต่างใช้เป็นสื่อเดียว มิได้มีระบบการใช้สื่อหลายอย่างบูรณาให้เหมาะสม และการใช้แหล่งความรู้แทนการให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนอยู่ตลอดเวลา แนวโน้มใหม่จึงเป็นการผลิตสื่อการสอนแบบประสมให้เป็นชุดการสอนอันจะมีผลต่อการใช้ของครู คือเปลี่ยนจากการใช้สื่อ “เพื่อช่วยครูสอน” คือ ครูเป็นผู้หยิบใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ มาเป็นสื่อการสอน “เพื่อช่วยนักเรียนเรียน” คือนักเรียนได้หยิบฉวยและใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยอยู่ในรูปของชุดการสอน

4) ปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสิ่งแวดล้อม แต่ก่อนความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียนมีลักษณะเป็นทางเดียว คือ ครูเป็นผู้นำ และนักเรียนเป็นผู้ตาม ครูมิได้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี นักเรียนอาจจะมีโอกาสพูดก็ต่อเมื่อครูให้พูดการตัดสินใจของนักเรียนส่วนใหญ่มักจะตามใจครู นักเรียนเป็นฝ่ายเอาใจครูมากกว่าครูเอาใจนักเรียนจึงปรากฏอยู่บ่อย ๆ ว่า ครูวิจารณ์หรือพูดยึดเยื้อนักเรียนในชั้นโดยเฉพาะในกรณีที่นักเรียนตอบไม่ถูกต้องตามใจครู ชอบหรือกระทำการอะไรผิดพลาด แต่ถ้านักเรียนทำอะไรดีควรแก่การชมเชย ครูจะนิ่งเฉยเสียเพราะหากชมแล้วนักเรียนจะเลิ่ลตัว ดังนั้น นักเรียนส่วนใหญ่จึงพอกเอาประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจไว้ เมื่อเติบโตใหญ่ขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนในห้องเรียนแทบไม่มีเลย เพราะส่วนใหญ่ไม่ชอบ

นักเรียนคุยกัน นักเรียนจึงไม่มีโอกาสฝึกฝนทำงานร่วมกัน นักเรียนจะมีโอกาสพูดก็ต่อเมื่อครูให้พูด การตัดสินใจของนักเรียนส่วนใหญ่มักจะตามใจครูนักเรียนเป็นฝ่ายเอาใจครูมากกว่าครูเอาใจนักเรียน นอกจากนี้ปฏิริยาสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสิ่งแวดล้อมก็มักจะอยู่เพียงข้อลค์ กระดานดำ และแบบเรียนในห้องเรียนสี่เหลี่ยมแคบ ๆ หรือในสนามหญ้าที่ส่วนใหญ่จะถูกปล่อยให้รกร้างเฉอะแฉะตามฤดูกาล ครูไม่พานักเรียนออกสู่นอกสนามนัก การเรียนการสอนจึงจัดอยู่ในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่แนวโน้มนปัจจุบันและอนาคตของกระบวนการเรียนรู้ ต้องนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนได้ประกอบกิจกรรมรวมกับทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์จึงเป็นแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งนำมาสู่การจัดระบบการผลิตสื่อออกมาในรูปของชุดการสอน

5) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ นั้น ได้ยึดหลักจิตวิทยามาใช้โดยจัดสถานการณ์ออกมาเป็นการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งหมายถึง ระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง มีทางทราบว่า การตัดสินใจหรือการทำงานของตนเองถูกหรือผิดอย่างไร มีการเสริมแรงบวกที่ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจที่ได้ทำถูกอันจะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต และได้ค่อยเรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนเอง โดยไม่ต้องมีการบังคับการจัดสถานการณ์จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ตามนัยดังกล่าวข้างต้น จะเป็นเครื่องช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางโดยจัดสอนโปรแกรมในรูปของกระบวนการ และใช้ชุดการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญ

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การสร้างชุดการสอนได้ยึดหลักการทฤษฎีทางการศึกษาหลายอย่าง เช่น ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้สื่อการเรียนการสอน กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ จิตวิทยาการเรียนรู้ เป็นต้น ดังนั้นการที่จะสร้างชุดการสอนให้ได้ดีมีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ ดังกล่าวด้วย การเรียนการสอนใช้ชุดการสอนจึงจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ประเภทของชุดการสอน

ชม ภูมิภาค (2524 : 101 – 102) และ สุนันท์ สังข์อ่อง (2526: 134) ได้แบ่งชุดการสอนตามลักษณะการนำไปใช้ ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) ชุดการสอนประกอบการบรรยาย เป็นชุดการสอนที่ผลิตขึ้นสำหรับครูใช้ประกอบการบรรยาย ประกอบด้วยสื่อการสอนมากมายหลายชนิด
- 2) ชุดการสอนสำหรับประกอบกิจกรรมกลุ่ม เป็นชุดการสอนที่ผลิตขึ้นสำหรับนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย อาจใช้สำหรับห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ก็ได้ โดยในแต่ละศูนย์จัดให้มีชุดการสอนครบชุดตามจำนวนผู้เรียนในแต่ละศูนย์กิจกรรมนั้น ๆ

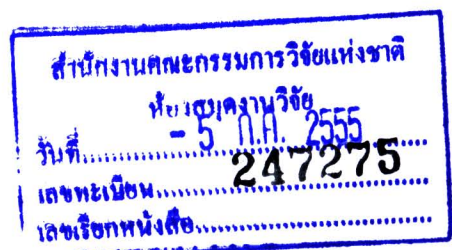

3) ชุดการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนที่ผลิตขึ้นสำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองตามอัตราความสามารถของตน และประเมินผลความก้าวหน้าด้วยตนเอง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2531: 117 - 118) ได้จำแนกประเภทของชุดการสอนเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1) ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย อาจเรียกว่าชุดการสอนสำหรับครูเป็นชุดการสอนที่กำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียนที่มุ่งช่วยขยายเนื้อหาสาระการสอนแบบบรรยายให้ชัดเจนขึ้น เพื่อเปลี่ยนบทบาทครูให้ผู้น้อยลง และเป็นโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น หรือให้สื่อทำหน้าที่แทน สื่อที่ใช้อาจเป็นแผ่นคำสอน สไลด์ประกอบเสียงบรรยายในเทป แผ่นภูมิ แผ่นภาพ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองอภิปราย หรือประกอบกิจกรรมอื่นๆ ตามปัญหา และหัวข้อที่ครูกำหนดให้ เพื่อความเรียบร้อย และความสะดวก ชุดการสอนประเภทนี้ มักจะบรรจุใส่กล่องที่มีขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนสื่อการสอน อย่างไรก็ตามหากเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่มีราคาแพงเกินไป มีขนาดเล็ก หรือใหญ่มากเกินไป แดกหรือเสีง่าย และเป็นสิ่งมีชีวิตจะไม่ใส่ไว้ในชุดการสอน แต่จะกำหนดไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งที่ครูต้องเตรียมล่วงหน้าก่อนทำการสอนใน "คู่มือครู" ชุดการสอนแบบบรรยายนี้นิยมใช้กับการฝึกอบรม และการสอนในระดับอุดมศึกษาที่ยังถือว่าการสอนแบบบรรยายมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน

2) ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมกลุ่ม เช่น ในการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น รูปแบบการเรียนในปัจจุบันนี้มีได้ถือว่าครูเป็นผู้แสดง หรือเป็นแหล่งความรู้หลักอีกต่อไป หากแต่เป็นเพียงผู้เตรียมการ เป็นผู้อำนวยความสะดวก และมีหน้าที่ คอยประสานงานอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมของผู้เรียนจะเรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ จากสื่อ และจากการทำกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในชุดสอนสำหรับกลุ่มกิจกรรม ดังนั้นชุดการสอนชนิดนี้จึงยึดระบบการผลิตสื่อการสอนตามหน่วยและหัวเรื่องที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน คือ ในลักษณะของห้องเรียน "แบบศูนย์การเรียนรู้" โดยการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม จะประกอบด้วยชุดการสอนย่อยตามศูนย์ที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วย ในแต่ละศูนย์มีสื่อหรือบทเรียนครบชุดตามจำนวนผู้เรียนในศูนย์กิจกรรมนั้นๆ สื่อที่ใช้ในศูนย์จะจัดไว้ในรูปสื่อประสม อาจใช้สื่อเป็นรายบุคคล หรือสื่อสำหรับผู้เรียนทั้งศูนย์จะใช้ร่วมกันก็ได้ ผู้เรียนที่เรียนจากชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรมนี้จะแบ่งเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มจะไปศึกษาตามศูนย์ที่กำหนดไว้ หมุนเวียนไปจนครบทุกศูนย์ ผู้เรียนจะต้องการความช่วยเหลือ จากครูเพียงเล็กน้อย ในระยะเริ่มเรียนเท่านั้น หลังจากเคยชินต่อวิธีการใช้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถช่วยเหลือกันและกันได้เอง ระหว่างการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ หากมีปัญหา ผู้เรียนสามารถซักถามครูได้เสมอ

3) ชุดการสอนรายบุคคลเป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล อาจเป็นการเรียนในโรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนก้าวไปข้างหน้าตามความสามารถ ความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน ชุดการสอนรายบุคคลอาจออกมาในรูปของหน่วยการสอนย่อย หรือ โมดูล ชุดการสอนรายบุคคลนั้นผู้เรียนจะใช้เรียนด้วยตนเองตามลำดับขั้นตอนที่ระบุไว้ อาจต้องใช้ห้องเรียนพิเศษที่เรียกว่า "ห้องเรียนรายบุคคล" ซึ่งมีลักษณะเป็นคูหาจัดเตรียมไว้สำหรับผู้เรียนนำชุดการสอนไปใช้ในคูหา ซึ่งมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น เครื่องเล่นเทป เครื่องฉายภาพจอเล็ก เป็นต้น หากไม่มีห้องเรียนหรือหอรานาคัน ก็ต้องเปลี่ยนระบบสื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและเครื่องมือเมื่อมีปัญหาระหว่างการเรียนผู้เรียนจะปรึกษาหารือกันได้ ผู้สอนต้องพร้อมที่จะช่วยเหลือได้ทันทีในฐานะผู้ประสานงาน ผู้เรียนอาจนำชุดการสอนประเภทนี้ไปเรียนที่บ้านได้ด้วย โดยมีบุคลากรอื่น ๆ คอยให้ความช่วยเหลือ

4) ชุดการสอนทางไกล เป็นชุดการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนต่างถิ่น ต่างเวลากัน มุ่งสอนให้ผู้เรียนศึกษาได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียน แต่สามารถเรียนได้เองที่บ้าน โดยมีสื่อประสมต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดให้ เช่น รายการวิทยุกระจายเสียง เอกสารการสอน เทปเสียงประกอบชุดวิชา แบบฝึกปฏิบัติ รายการวิทยุโทรทัศน์ ตลอดจนเข้ารับการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษาที่จัดขึ้น การศึกษาโดยระบบการสอนทางไกลนี้ ความสำเร็จของการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้จัดประสบการณ์ในรูปการศึกษาขึ้นอยู่กับผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้จัดประสบการณ์ในรูปของสื่อต่าง ๆ และให้คำแนะนำในการศึกษาเท่านั้น ฉะนั้น ผู้เรียนที่หวังความสำเร็จในการศึกษาโดยระบบนี้จึงจำเป็นต้องมีวินัยและควบคุมตนเองได้อีกทั้งต้องยึดมั่นในแนวปฏิบัติ ตามคำแนะนำที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

จากแนวคิดหลายๆ ประการดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ นับเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ชุดการสอนเริ่มเป็นที่สนใจ และหันมาใช้ในการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนกันแพร่หลายมากขึ้น และการผลิตก็จะยึดถือแนวคิดนี้เป็นหลักใหญ่ โดยการนำมาผสมผสานกับสภาพแวดล้อมและวัยของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญจากแนวคิดของการผลิตชุดการสอนข้างต้นนี้ ผู้รายงานจึงได้ผลิตชุดการสอนเพื่อใช้เป็นสื่อการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดงบทบาทและความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสภาพแวดล้อม โดยครูจะต้องประมวลความรู้ เนื้อหาสาระสำคัญมาจัดการเรียนการสอน ให้เป็นทักษะกระบวนการโดยมุ่งให้ผู้เรียนมีการคิด การเลือกการตัดสินใจ และการแก้ปัญหา เพื่อให้ใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น ทักษะกระบวนการต่างๆ ได้แก่ ทักษะกระบวนการ 9 ขั้นคือ ทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหา กระบวนการวิทยาศาสตร์ การเข้า

สังคม การทำงาน การรวบรวมข่าวสารและข้อมูล และจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมคนให้ทำงาน การรวบรวมข่าวสารและข้อมูล และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเตรียมคนให้สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาพัฒนาชีวิต จึงต้องปลูกฝังคุณลักษณะ ค่านิยม เจตคติต่างๆ ครูจะต้องเป็นผู้กำกับ วางแผนการจัดการเรียนการสอน ศึกษาหลักสูตร ประยุกต์เนื้อหากระบวนการทฤษฎีการสอน ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ครูจะต้องเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษา เพื่อนำไปสู่การเรียนการสอนไม่ใช่เป็นการบอกเนื้อหาความรู้อันมากมายมหาศาลที่คนอื่นค้นพบไว้แล้ว และต้องจำแต่เปลี่ยนมาเป็นการฝึกฝนระเบียบวิธีการที่ทำให้ได้มาซึ่ง ความรู้ ความคิด คำตอบและผลผลิต ซึ่งกระบวนการที่กล่าวมาแล้วนั้นน่าจะทำสื่อการเรียนการสอน เพื่อเป็นการฝึกนักเรียนได้ทุกขั้นตอน โดยการใช้ชุดการสอน

องค์ประกอบของชุดการสอน

ชุดการสอนมีองค์ประกอบดังนี้ (ชม ภูมิภาค, 2524: 102)

- 1) หัวเรื่อง คือ การแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วย แต่ละหน่วยแบ่งออกเป็นส่วนย่อย เพื่อให้ผู้เรียนรู้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด
- 2) คู่มือการใช้ชุดการสอน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่ใช้ชุดการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะคู่มือประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 คำชี้แจงเกี่ยวกับการใช้ชุดการสอนเพื่อความสะดวกสำหรับผู้ที่จะนำชุดการสอนไปใช้ จะต้องทำอะไรบ้าง
 - 2.2 สิ่งที่ต้องเตรียมก่อนสอน ส่วนมากจะบอกสิ่งที่มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่จะบรรจุไว้ในชุดการสอนได้ หรือสิ่งที่มีการเน่าเปื่อย
 - 2.3 บทบาทของนักเรียนจะเสนอว่านักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนอย่างไร
 - 2.4 การจัดชั้นเรียน ควรจัดจะจัดในรูปแบบใดเพื่อความเหมาะสมของการเรียนรู้ และการร่วมกิจกรรมของชุดการสอนนั้น
 - 2.5 แผนการสอน ซึ่งประกอบด้วย
 - 2.5.1 หัวเรื่อง กำหนดเวลาเรียน จำนวนผู้เรียน
 - 2.5.2 เนื้อหาสาระควรจะเขียนสั้น ๆ กว้าง ๆ ถ้าต้องการรายละเอียดควรนำไปรวมไว้ในเอกสารประกอบการเรียน
 - 2.5.3 ความคิดรวบยอดหรือหลักการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นจากเนื้อหาสาระ
 - 2.5.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึง จุดประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

2.5.5 สื่อการสอน

2.5.6 กิจกรรมการเรียนรู้

2.5.7 การประเมินผล

แผนการสอนนี้เป็นแนวทางที่ครูจะทำการสอนได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนของการเรียนรู้ เพื่อจะช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3) วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้ ได้แก่ พวกสิ่งของหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จะให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า เช่น เอกสาร ตำรา บทคัดย่อ รูปภาพ แผนภูมิ วัสดุ แอบบันทิกเสียง फिल्मสตริป สไลด์ของจริง สิ่งเหล่านี้ควรจะมีย่างมบูรณ์อยู่ในชุดการสอนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

4) บัตรงาน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชุดการสอนแบบกลุ่ม ประกอบด้วย

4.1 ชื่อบัตร กลุ่ม เรื่อง

4.2 คำสั่งว่าจะให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่างไร

4.3 กิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ ตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้

5) กิจกรรมสำรองจำเป็นสำหรับชุดการสอนแบบกลุ่ม เตรียมไว้สำหรับนักเรียนบางคน ที่ทำกิจกรรมเสร็จก่อนคนอื่น ได้มีกิจกรรมทำ เพื่อจะได้ไม่ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

6) รูปแบบของชุดการสอน ชุดการสอนที่ดีไม่ควรใหญ่หรือเล็กเกินไปเพื่อสะดวกในการใช้ และความสวยงามในการเก็บรักษา ควรมีขนาดไม่เกิน 11 - 15 นิ้ว ตามความเหมาะสมแล้วแต่ลักษณะวิชา และสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ของแต่ละหน่วยวิชา ด้านหน้า – ด้านหลัง ควรเขียนข้อความให้เรียบร้อยเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้

ขั้นตอนการสร้างชุดการสอน

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับขั้นตอนในการสร้างชุดการสอนของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526: 455) และสมเดช สีแสง และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2543: 109) ได้เสนอขั้นตอนของการผลิตชุดการสอนไว้ สรุปได้ดังนี้

1) การกำหนดเรื่องเพื่อทำชุดการสอน อาจกำหนดเรื่องในหลักสูตรหรือกำหนดเรื่องใหม่ตามความเหมาะสมก็ได้จะจัดแบ่งเนื้อหา เพื่อทำชุดการสอนในแต่ละระดับย่อมไม่เหมือนกัน แต่ควรให้ครอบคลุมจุดประสงค์ของหลักสูตรแต่ละเรื่อง

2) จัดหมวดหมู่เนื้อหา และประสบการณ์ แล้วแต่ความต้องการและความเหมาะสม

3) จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ จะแบ่งกี่หน่วย หน่วยหนึ่งควรใช้เวลานานเท่าใด แบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการสอนโดยประมาณเนื้อหาให้ครูสามารถสอน 1 หรือ 2 ชั่วโมง ควรใช้เวลาเรียนเป็นคาบตามความเหมาะสมกับวัย และระดับของผู้เรียน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียน

4) กำหนดหัวเรื่อง จัดแบ่งหน่วยการเรียนรู้เป็นหัวข้อย่อย ๆ เพื่อสะดวกแก่การเรียนรู้ แต่ละหน่วยประกอบด้วยประสบการณ์ในการเรียนรู้อะไรบ้าง ก็กำหนดหัวข้อแต่ละหน่วยนั้นขึ้น

5) กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการ ต้องกำหนดชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนมีความคิดรวบยอด หรือหลักการอะไร ถ้าผู้สอนยังไม่ชัดเจนว่าจะเกิดอะไรในการเรียนรู้การกำหนดจุดประสงค์ก็ไม่ชัดเจน ฉะนั้นการพิจารณากำหนดความคิดรวบยอด หรือหลักการให้ชัดเจนจึงเป็นสิ่งจำเป็น

6) กำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาโดยคิดเป็นจุดประสงค์ทั่วไปก่อน แล้วจึงเขียนเป็นพฤติกรรม มีเกณฑ์การตัดสินใจผลสัมฤทธิ์ของการเรียนให้ชัดเจน

7) การวิเคราะห์งาน โดยการนำเอาจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมแต่ละข้อมาวิเคราะห์กิจกรรมว่าควรจะทำอะไรก่อนหลัง แล้วจึงจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้

8) จัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากพิจารณาจุดประสงค์แต่ละข้อว่าจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไรจึงจะบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จะต้องพิจารณากิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่จะเสริมความสนใจและความสามารถของผู้เรียนด้วย

9) กำหนดรูปแบบการงวัดผลและการประเมินผล ครูต้องพิจารณาวิธีการในการประเมินผล จะมีวิธีการอย่างไรจึงจะประเมินผลได้อย่างแน่นอนตามจุดประสงค์ที่กำหนด

10) เลือกและผลิตสื่อการสอนโดยพิจารณาจากจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเมื่อทราบว่าใช้สื่อการสอนอะไรบ้างแล้ว จึงจัดหาและผลิตเพื่อให้ได้ตามความต้องการ จัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกแก่การใช้

11) หากคุณภาพของชุดการสอน เมื่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนไปใช้จริง

12) กรณีชุดการสอนเป็นกลุ่ม จำเป็นต้องมีกิจกรรมสำรองจะต้องเตรียมไว้เสริมความรู้สำหรับนักเรียนที่เรียนเร็ว หรือกลุ่มที่ทำกิจกรรมเสร็จก่อนจะได้มีกิจกรรมทำเป็นการส่งเสริมความรู้ให้กว้างขวาง อาจจะเป็นกิจกรรมที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับเรื่องที่เรียน แต่กิจกรรมอาจจะลึกซึ้งท้าทายต่อการเรียนให้อยากทำกิจกรรม

13) สร้างข้อสอบก่อนเรียน และหลังเรียนพร้อมทั้งเฉลย

14) ขนาดรูปแบบของชุดการสอนที่ดีควรมีขนาดมาตรฐาน มุ่งเพื่อความสะดวกในการใช้และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเก็บรักษา โดยพิจารณาในด้านประโยชน์ ประหยัด และความคงทนถาวร พร้อมทั้งความสวยงาม

15) ใช้ชุดการสอน ใช้ตามประเภทและจุดประสงค์ที่ทำขึ้น นอกจากนั้นจะต้องใช้ให้เป็นตามข้อต่าง ๆ ที่วางไว้เกี่ยวกับชุดการใช้ชุดการสอนนั้น ๆ โดยการสอนจะมีทั้งคู่มือครู และวิธีการที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติเพื่อใช้ชุดการสอน

16) การใช้ชุดการสอน มีขั้นตอนดังนี้

16.1 ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อพิจารณาพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน (ใช้เวลาประมาณ 10 - 15 นาที)

16.2 ชี้นำเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนกระตือรือร้น

16.3 ชี้นำประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นสอน) ผู้สอนบรรยาย หรือใช้แบ่งกลุ่มประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

16.4 ชี้นำสรุปผลการเรียน เพื่อสรุปหลักการและแนวคิดที่สำคัญ

16.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อดูพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของผู้เรียนหลังจากที่เรียนด้วยชุดการสอนแล้ว

คุณค่าและประโยชน์ของชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2531: 117) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอนว่า

1) ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหา และประสบการณ์ที่สลับซับซ้อนและเป็นนามธรรม ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้

2) ช่วยสร้างความสนใจให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวอยู่เสมอ

3) ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอนทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถนำไปใช้ได้ทันที

4) ทำให้ผู้สอนได้รับความรู้ในแนวเดียวกัน และสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียนได้โดยตรง เนื่องจากชุดการสอนที่มีพฤติกรรมที่ชัดเจนมีข้อเสนอแนะกิจกรรมการใช้สื่อการสอน และข้อสอบประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างพร้อมมูล

5) ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนได้เต็มที่

6) ทำให้ครูไม่เสียเวลาในการเตรียมการสอน

7) ในกรณีที่ครูขาด ครูคนอื่นสามารถสอนแทนกันได้โดยใช้ชุดการสอน

8) สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่กำหนดเวลาและสถานที่

9) สามารถทดสอบความสามารถของตนเองได้

10) ทำให้ผลการเรียนดีขึ้น

11) ทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์หลายอย่าง

12) ชุดการสอนช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนอย่างเชื่อถือได้ เพราะชุดการสอนผลิตขึ้นด้วยวิธีการเข้าสู่ระบบ (system approach) โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลายด้าน เช่น ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ๆ นักโสตทัศนศึกษา ครูผู้เชี่ยวชาญการวัดผล ผู้เรียน ผู้ปกครอง ร่วมกันผลิตชุดการสอน โดยมีผลการทดลองใช้ และปรับปรุงจนแน่ใจว่า ได้ผลิตหลายครั้งในสถานการณ์ที่กำหนดไว้ จึงนำออกมาใช้ทั่ว ๆ ไป เพื่อให้แน่ใจว่าครูได้ใช้ชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ข้อดีของชุดการสอน

ศิริพงศ์ พะยอมแถม (2533: 152) ได้กล่าวถึงข้อดีของชุดการสอน ไว้ดังนี้

1) เป็นการบูรณาการของสื่อประสม สำหรับหน่วยการเรียนรู้การสอน เพื่อให้บังเกิดประสิทธิผลต่อการเรียนการสอน

2) เป็นการเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน อย่างมีระบบไม่ให้เกิดการกระจัดกระจาย สะดวกต่อการค้นหาสื่อ และการนำมาใช้ ทำให้ผู้สอนเกิดความพร้อมและความมั่นใจในการใช้สื่อยิ่งขึ้น

3) เป็นการลดบทบาทการสอนของครู โดยเพิ่มบทบาทของสื่อการเรียนการสอนให้สูงขึ้น

ข้อจำกัดของชุดการสอน

1) การผลิตชุดการสอนเป็นการลงทุนสูง ทำให้หน่วยงานที่ขาดงบประมาณไม่-สามารถที่จะผลิตชุดการสอนได้

2) สื่อการเรียนการสอนไม่สามารถใช้งานได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากสื่อแต่ละชิ้นจะถูกบรรจุไว้ในกล่องประจำหน่วยการเรียนรู้ ไม่สามารถแยกออกไปใช้กับการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาอื่นได้

3) ผู้สอนโดยทั่วไปขาดความรู้และทักษะในการผลิตชุดการสอนที่ถูกต้อง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือคือชุดการสอนโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ

เกียรติศุตา ศรสุข (2549: 150) ` กล่าวว่า การให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเป็นการนำข้อคำถามหรือข้อความแต่ละข้อในแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อวัดเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่

การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา มีขั้นตอนดังนี้

1) นำคำถามหรือข้อความแต่ละข้อในแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญไม่น้อยกว่า 3 คน พิจารณาว่า แบบวัดแต่ละข้อวัดเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ หรือมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่

2) นำผลการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญทุกคนมาสรุป โดยการแจกความถี่ในแต่ละข้อคำถาม ว่ามีผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า วัดได้ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการวัดกี่คน ไม่ตรงกี่คน

3) ตัดสินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแต่ละข้อคำถาม โดยอาจใช้เกณฑ์การพิจารณาจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ว่าวัดได้ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการวัดจึงจะถือว่าแต่ละข้อคำถามในแบบวัดมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

การสร้างแบบทดสอบ

นักการศึกษากล่าวถึง การสร้างแบบทดสอบและการหาประสิทธิภาพไว้มากมาย จึงนำมาเสนอ ดังนี้

ความหมายของแบบทดสอบ

กังวล เทียนกัมพันธ์เทศน์ (2540: 22) กล่าวว่า แบบทดสอบเป็นประเภทหนึ่งของการสอบ ภาระงานตัวอย่างที่ถูกจัดไว้เป็นหมวดหมู่ และจัดเรียงอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้วัดพฤติกรรมของคนในช่วงเวลาที่กำหนด การทดสอบอาจแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ การทดสอบ ปากเปล่า และการทดสอบโดยการเขียนตอบ สุมาลี จันทรชลอ (2542: 7) ให้ความเห็นว่าแบบทดสอบเป็นชุดของคำถามที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบแบบแผนเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และภทรา นิคมานนท์ (2540) กล่าวว่า แบบทดสอบ หมายถึง ชุดของคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อเรา ให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมออกมาโดยที่ผู้สอนสามารถสังเกตและวัดได้ว่าหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่เพียงใด

จากการศึกษาในข้างต้นแบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นชุดคำถามที่ สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมความรู้ ความจำตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยประเภทของแบบทดสอบนั้นสามารถจำแนกได้ ตามแนวคิดต่อไปนี้

ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ภทรา นิคมานนท์ (2540: 61-63) กล่าวว่าแบบทดสอบมีความแตกต่างกันสามารถจำแนกได้ตามเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก ถ้าจำแนกตามจุดมุ่งหมายในการใช้ประโยชน์ จะสามารถแบ่งแบบทดสอบได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ใช้วัดหลังจากมีการเรียนการสอนแล้ว
2. แบบทดสอบวัดความถนัดใช้วัดก่อนมีการเรียนการสอน

แต่ถ้าจำแนกตามรูปแบบคำถามและวิธีการตอบ จะจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบอัตนัย ใช้วัดความสามารถหลาย ๆ ด้านในแต่ละข้อ เช่น วัด

ความสามารถในด้านความคิดเห็น ด้านการใช้ภาษา

2. แบบทดสอบปรนัย เป็นแบบทดสอบให้ผู้สอบตอบสั้น ๆ ในขอบเขตจำกัด คำถามแต่ละข้อ ความสามารถเพียงเรื่องเดียวทำได้โดยการกากบาท แรกเงาที่บ ทำวงกลม โยงเส้น เขียนเครื่องหมาย ถูก- ผิด แบบทดสอบที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ แบบทดสอบถูก - ผิด แบบเติมคำ แบบจับคู่ และแบบเลือกตอบ

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบบปรนัย โดยจะนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน และเกณฑ์การผ่านของการวัดผลทางการเรียนมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งการสร้างแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบมีแนวคิดดังต่อไปนี้

การสร้างแบบทดสอบแบบเลือกตอบ

พิเชษฐ์ พึ่งสุนทรศิริมาส (2540: 30) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบแบบเลือกตอบมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. วางแผนเพื่อการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1.1 การวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นการวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมสำหรับบทเรียนหนึ่ง ๆ ว่าวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ผู้สอนได้สร้างขึ้นประกอบด้วยพฤติกรรมที่จะให้ผู้เรียนแสดงออกหลายรูปแบบ เช่น ด้านสติปัญญา ด้านทักษะปฏิบัติ หรือทางด้านจิตใจ ซึ่งแต่ละด้านยังแบ่งออกเป็นระดับต่าง ๆ กัน ผู้สอนต้องทำการวิเคราะห์พฤติกรรมนั้น เพื่อสรุปพฤติกรรมที่ต้องการทั้งหมด แล้วทำการเลือกพฤติกรรมที่จำเป็นและเหมาะสมนำไปออกข้อสอบต่อไป โดยให้สามารถวัดผลการเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

1.2 กำหนดรูปแบบของข้อสอบพฤติกรรมที่วิเคราะห์ได้ โดยเป็นการกำหนดรูปแบบของแบบทดสอบให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดว่าเน้นทางด้านใด คือพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย โดยรูปแบบในการวัดของแบบทดสอบจะแตกต่างกันไป เช่น ด้านพุทธิพิสัย อาจใช้แบบทดสอบข้อเขียน ส่วนทักษะพิสัย อาจจะใช้วิธีการปฏิบัติหรือใช้ข้อเขียน นอกจากนี้ในแต่ละพิสัยยังแบ่งระดับความยากออกไปอีก ดังนั้น รูปแบบของข้อสอบ ต้องกำหนดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำแบบทดสอบที่แสดงพฤติกรรมตามสถานการณ์ ที่แตกต่างกันไป

1.3 การเตรียมงานและลงมือเขียนแบบทดสอบ เป็นการเตรียมและเขียน ข้อสอบเป็นฉบับร่าง เมื่อได้รูปแบบของข้อสอบแล้วก็มาถึงขั้นเตรียมข้อสอบโดยเขียนเป็น ฉบับร่างก่อน ซึ่งจะต้องเขียนให้มากข้อไว้กว่าความต้องการจริง จากนั้นคัดเลือกข้อที่คิดว่า ถูกต้องเหมาะสมแล้วไปทำการทดลองใช้เพื่อนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาข้อสอบมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์แบบทดสอบ เป็นความพยายามที่จะตอบปัญหาว่าข้อสอบนั้นมีความยากง่ายเพียงใด และมีความเชื่อมั่น เทียบตรงต่อการวัดหรือไม่ เพื่อเป็นการพิสูจน์ข้อสอบที่ได้เป็นแบบสอบมาตรฐานหรือไม่ ซึ่งมีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ค่าความยากของข้อสอบ กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2540: 116-119) กล่าวว่า เป็นการหาสัดส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนที่ทำแบบทดสอบนั้นถูกต้องกับจำนวนนักเรียนที่ตอบทั้งหมด ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้สอบหวังว่า นักเรียนเก่งจะทำข้อสอบได้ แต่นักเรียนที่เรียนอ่อนสอบได้คะแนนน้อย แต่ผลของคะแนนอาจไม่เป็นไปตามคาด เพราะข้อสอบที่ถามอาจมีความยาก หรือง่ายเกินไป ดังนั้นจึงหาค่าครหชนีความยากของข้อสอบค่าระดับ ความยากจะมีช่วงห่างที่จะบอกได้ถึงระดับความยากง่ายของข้อสอบนั้น โดยทั่วไปมี 5 ระดับ ดังนี้ 0.85 - 1.00 แปลว่า ง่ายมาก, 0.61 - 0.84 แปลว่า ค่อนข้างง่าย, 0.41 - 0.60 แปลว่า ยากง่ายปานกลาง, 0.15 - 0.40 แปลว่า ค่อนข้างยาก, 0.00 - 0.14 แปลว่า ยากมาก ข้อสอบ ที่ถือว่าใช้ได้อยู่ที่ระหว่าง ค่อนข้างง่าย จนถึงค่อนข้างยาก 0.20 - 0.80

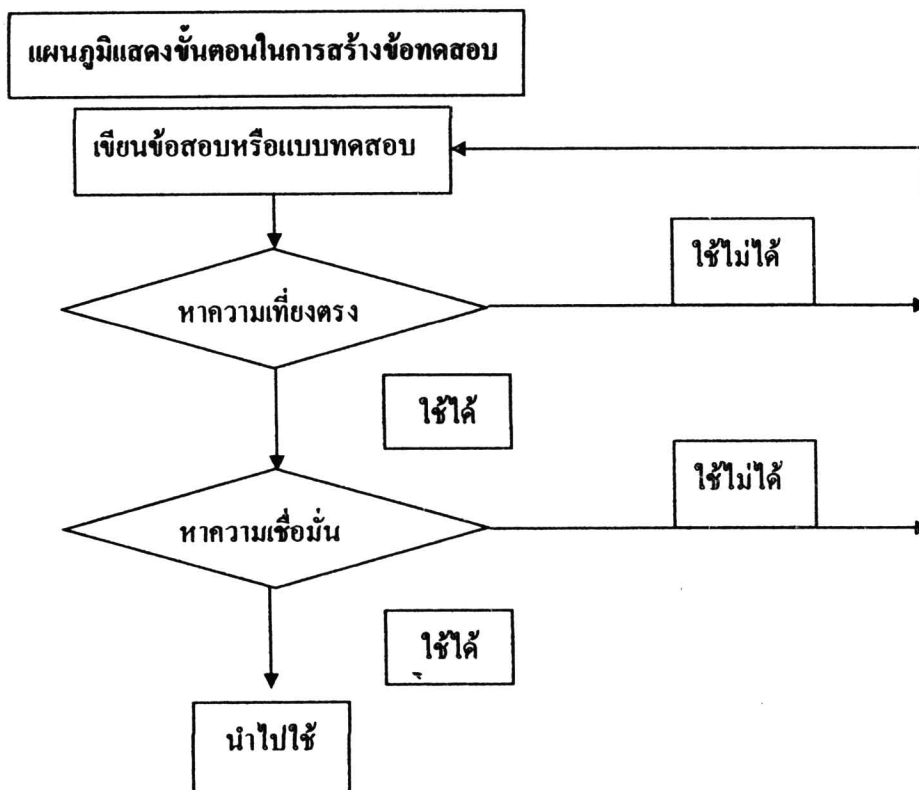
2.2 ค่าอำนาจจำแนก กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2540: 120-122) กล่าวว่า ค่าอำนาจจำแนก หมายถึง การวิเคราะห์คุณลักษณะของข้อสอบให้แยกคนเก่งมาก เก่ง ปานกลาง อ่อน และอ่อนมากหรืออื่น ๆ นั่นคือ คนเก่งย่อมจะได้คะแนนสูงกว่าแตกต่างกันไปตามความสามารถ ข้อสอบที่กำหนดแยกแยะให้เห็นความแตกต่างได้เพียงใดนั้น คือ ข้อสอบที่อำนาจจำแนกได้เพียงนั้น เราจะใช้ผลจากการวิเคราะห์ระดับความยากและอำนาจจำแนกเพื่อเลือกข้อสอบดี ๆ ไว้ใช้ตามวัตถุประสงค์ต่อไป การคำนวณค่าอำนาจจำแนกได้จากค่าความแตกต่างระหว่างสัดส่วนของนักเรียนที่ทำถูกได้คะแนนในกลุ่มสูงและสัดส่วนของนักเรียนที่ทำถูก ในกลุ่มต่ำ ค่าอำนาจจำแนกแบ่งได้ 4 ระดับ คือ ต่ำกว่า 0.20 แปลว่า มีค่าอำนาจจำแนกน้อย ต้องปรับปรุง 0.20 - 0.40 แปลว่า มีอำนาจจำแนกบ้าง 0.40 - 0.60 แปลว่า มีค่าอำนาจจำแนก บ้างพอสมควร และ 0.60 ขึ้นไป แปลว่า มีอำนาจจำแนกสูงดีมากใช้เป็นข้อสอบได้ ค่าที่นับว่าเหมาะสมอยู่ในช่วง 0.20 - 1.00 นับว่าเป็นข้อสอบดี

2.3 ความเชื่อมั่นหรือค่าความเที่ยง ภัทธา นิคมานนท์ (2540 : 121-126)กล่าวว่า แบบทดสอบที่ดีต้องเชื่อมั่นได้ว่าผลจากการวัดคงที่แน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลงไปมา จะวัดกี่ครั้ง ก็ตาม ผลจากการวัดย่อมเหมือนเดิม หรือใกล้เคียงกัน สอดคล้องกัน แบบทดสอบที่เชื่อมั่นได้จะสามารถให้คะแนนได้คงที่แน่นอน ปกติในการสอบแต่ละครั้งคะแนนที่ได้มักไม่คงที่ แต่ถ้าอันดับที่เหมือนเดิมก็ยังถือว่าแบบทดสอบนั้นมีความเชื่อมั่นสูง เนื่องจากความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ หมายถึง ความคงที่ของคะแนนที่ได้จากการสอบของคนกลุ่มเดิมหลาย ๆ ครั้ง การหาค่าความเชื่อมั่นได้จึงใช้หลักการสอบหลาย ๆ ครั้ง แล้วหาความสัมพันธ์ของคะแนนที่ได้จากการสอบ

หลายครั้งนั้น ถ้าคะแนนของเด็กแต่ละคนคงที่หรือขึ้นลงตามกัน แสดงว่าแบบทดสอบนั้นมีความเชื่อมั่นสูง ค่าความเชื่อมั่นคำนวณได้จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทั้ง 2 ชุด จากการสอบนักเรียนกลุ่มเดิม 2 ครั้ง โดยใช้แบบทดสอบเดียวกัน ความเชื่อมั่นมีค่าอยู่ระหว่าง 0 - 1.00 วิธีการหาค่าความเชื่อมั่น ทำได้หลายวิธีเช่น การสอบซ้ำ, ใช้แบบทดสอบคู่ขนาน, วิธีแบ่งครึ่งข้อสอบ หรือ KR - 20 เป็นต้น

2.4 ค่าความตรง (Validity) สุมาลี จันทร์ขลอบ (2542: 119-120) กล่าวว่า ความตรงของการวัดเป็นการสอดคล้องระหว่างคะแนนหรือผลจากการวัดกับเป้าหมายจุดประสงค์หรือสิ่งที่ต้องการสอบวัด ความตรงของแบบทดสอบ แบ่งได้ 3 ประเภท คือ ความตรงตามเนื้อหา ความตรงตามเกณฑ์และความตรงตามโครงสร้าง

กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2541: 371) ได้กล่าวว่าแบบทดสอบถือเป็นเครื่องมือในชุดการสอนที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อประเมินความรู้ของผู้เรียนในเรื่องที่ต้องการประเมิน โดยในการสร้างแบบทดสอบนั้น จะต้องให้ครอบคลุมจุดประสงค์ในการเรียนที่กำหนดไว้ในแต่ละข้อ ซึ่งในการสร้างข้อสอบหรือแบบทดสอบมีขั้นตอนในการสร้างดังแสดงในแผนภูมิ ต่อไปนี้

ภาพ 1 การแสดงขั้นตอนในการสร้างข้อทดสอบ

การกำหนดคุณลักษณะของข้อทดสอบหรือแบบทดสอบ

ก่อนที่จะกำหนดคุณลักษณะของแบบทดสอบ เราจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดหมายในการประเมิน การประเมินผลมีจุดประสงค์เพื่อวัดความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อที่จะได้ทราบว่าผู้เรียนนั้นได้มีพฤติกรรมตามเป้าหมายที่เราตั้งไว้หรือไม่โดยการประเมินใช้ในการประเมินแบบอิงเกณฑ์ ในการวัดความก้าวหน้าของผู้เรียน

2. การประเมินที่นำไปใช้ในการเรียนการสอนประกอบด้วย

- การประเมินความรู้พื้นฐาน
- การประเมินก่อนเรียน
- การประเมินหลังเรียน

ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการออกแบบข้อทดสอบนั้นกระทำไปอย่างไร้ทิศทาง จะต้องยึดและพิจารณาจากเป้าหมายและจุดประสงค์ของการเรียนการสอนเป็นหลัก

3. เขียนรายละเอียดของแบบทดสอบสำหรับวัตถุประสงค์แต่ละข้อที่กำหนดไว้ในการวิเคราะห์-วัตถุประสงค์หลัก-ประเภทข้อสอบ

ประเภทของข้อสอบที่จะนำมาใช้ในการวัดพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ คือ

1. ข้อสอบที่ใช้ในการประเมินความรู้ระหว่างเรียนจะมีลักษณะดังนี้ คือข้อสอบแบบเดิม
ถ้า ข้อสอบปฏิบัติโดยการอ่าน ข้อสอบแบบเขียนตอบ

2. ข้อสอบที่ใช้ประเมินความรู้หลังเรียนจะมีลักษณะเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ

การใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งผ่านกระบวนการอย่างมีระบบ เครื่องมือรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยข้อย่อย ๆ หลาย ๆ ข้อรวมกัน ทุกข้อต้องมีคุณภาพเข้าเกณฑ์ในด้านระดับความยากมีอำนาจจำแนกและมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และเมื่อนำทุกข้อมารวมกันเป็นฉบับเครื่องมือทั้งฉบับนั้นต้องมีคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

ความหมายของคำว่า “พลเมืองดี”

“พลเมืองดี” หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ เป็นผู้เชื่อมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมายดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นสังคมและประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริงหลักการทางประชาธิปไตย

ดร.กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ (2547: 214) ได้ให้ความหมายคำว่า “พลเมืองดี” คือ พลเมืองดีจะต้องปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมและเป็นตัวอย่างของสมาชิกอื่นๆ ด้วยการที่ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีนั้นจะต้องรู้จักหลักการอยู่ร่วมกัน รู้จักกฎกติกาของสังคม ตลอดจนเข้าใจวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คุณลักษณะของพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

สรุปได้ว่า พลเมืองดี คือ การประพฤติปฏิบัติที่ดีต่อกันระหว่างบุคคลต่างๆ และการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและต่อชุมชนท้องถิ่นที่อยู่อาศัยและต่อประเทศชาติ

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่นำไปสู่ความเป็นพลเมืองดี

การพัฒนานคนเป็นเป้าหมายสำคัญที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มี คุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทันให้มีความพร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ

สรุปแล้วการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างคนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันในเวทีโลกไม่ว่าหลักสูตรใดก็ตาม หากนำไปใช้แล้วพบว่ามีข้อจำกัดบางประการก็จะต้องมีความจำเป็นในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

- เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
- มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า
- มีความรู้เป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและมีศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

- เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- มีความรักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพนี้ควรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพเสริมให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัยและมีจิตสาธารณะและสร้างจิตสำนึกในสิ่งที่ดีงามและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด ม 2/1 อธิบายและปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ

ตัวชี้วัด ม 2/2 เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ตัวชี้วัด ม 2/3 วิเคราะห์บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม

ตัวชี้วัด ม 2/4 อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวชี้วัด ม 2/1 อธิบายกระบวนการในการตรากฎหมาย

ตัวชี้วัด ม 2/2 วิเคราะห์ข้อมูล ข่าสารทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยปัจจุบัน

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของนักการศึกษา

ในการจัดการเรียนรู้เพื่อที่ให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ได้นั้น ประการแรกคือ ผู้ให้ความรู้แก่ผู้เรียนก็คือครู ดังนั้นครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในศาสตร์ทั้งหลายตลอดจนการมีศิลปะในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้เรียน ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความรู้ความเข้าใจ ไว้หลายท่าน ดังนี้

บุญธรรม กิจปริคาบวิสุทธิ (2540: 89) ให้ความหมายของความรู้ความเข้าใจไว้ว่าความรู้ ได้แก่ พฤติกรรมความรู้ที่แสดงถึงการจำได้หรือระลึกได้ และความเข้าใจ ได้แก่ พฤติกรรมความรู้ที่แสดงว่ามีความสามารถอธิบายได้ขยายด้วยคำพูดของตนเองได้

สุรางค์ โค้วตระกูล (2541: 273) ได้ให้ความหมายของความรู้ความเข้าใจ ไว้ว่า ความรู้ หมายถึง การรู้เกี่ยวกับวิธีการต่างๆ และความเข้าใจ หมายถึง การเข้าใจในความรู้ที่เรียน โดยสามารถอธิบายด้วยคำพูดของตนเอง หรืออาจจะสามารถแปลความหมาย หรือตีความหมายได้ หรืออาจบอกผลการกระทำได้

รูปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจ เป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าจำได้ และสามารถอธิบายได้ด้วยคำพูดของตนเอง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินชุดการสอน

ความหมายของการประเมิน

สิริวรรณ สุวรรณอาภา (2523: 223) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่าเป็น กระบวนการหนึ่งในการตัดสินใจ ตีราคา หรือสรุปเพื่อพิจารณาความเหมาะสม หรือหาคุณค่าของ คุณลักษณะ พฤติกรรม และสิ่งของว่าดีเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดเป็น หลัก กล่าวคือ การประเมินต้องมีขั้นตอนในการดำเนินการที่เริ่มต้นจากการวัดผลสิ่งนั้น แล้วนำ ผลที่วัดได้ มาพิจารณาอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อตัดสินใจว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดี เก่งหรืออ่อน

สมนึก ภัททิยธนี (2544: 103) ได้ให้ความหมาย การประเมินผล หมายถึง การตัดสินใจหรือ วินิจฉัยสิ่งต่างๆที่ได้จากการวัดผลโดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ผลจากการวัด ความสูงของนายแดงได้ 180 เซนติเมตร ก็อาจจะประเมินว่าเป็นคนที่สูงมาก

ขรรยง ขรรยเมธ (2543: 67) สรุปความหมายของการประเมินผลไว้ 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก การประเมินผลเป็นกระบวนการตัดสินใจของผู้ประเมินเพื่อจะตีค่าราคา หรือให้คุณค่าแก่คุณลักษณะของคน สัตว์ สิ่งของ และสิ่งที่เป็นนามธรรม

ประการที่สอง การประเมินผลจะใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดผลเป็นส่วนประกอบ ในการตัดสินใจ

ประการสุดท้าย การประเมินผลการเปรียบเทียบข้อมูลกับเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

จากการที่นักวิชาการได้ให้ความหมายของการประเมิน พอสรุปได้ดังนี้ กระบวนการที่กระทำต่อจากการวัดผลแล้ววินิจฉัยตัดสิน สรุปคุณค่าที่ได้จากการวัดผลอย่างมีกฎเกณฑ์และมีคุณธรรมเพื่อพิจารณาตัดสินว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว เก่งหรืออ่อน ได้หรือตกเป็นต้น

ความรู้ความเข้าใจในการประเมิน

สำหรับความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการประเมินผลเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการดำเนินการประเมิน เพราะจะทำให้บุคลากรเห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการประเมิน เพื่อสร้างพื้นฐานให้เท่ากัน สร้างความเข้าใจร่วมกัน สำหรับการประเมินผลนั้นมีหลากหลาย ซึ่งได้มีนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กล่าวถึงรูปแบบวิธีการประเมิน ดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542: 55) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการประเมินภาคปฏิบัติ ดังนี้

การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการทดสอบความสามารถของผู้เรียน ภายใต้อาณัติ และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริงมากที่สุด มี 3 ลักษณะคือ

- 1) ประเมินกระบวนการ
- 2) ประเมินผลผลิต
- 3) ประเมินทั้งกระบวนการและผลผลิต

ลักษณะที่สำคัญของการประเมินภาคปฏิบัติ ได้แก่

- 1) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดอย่างชัดเจน
- 2) มีการกำหนดวิธีการทำงาน
- 3) มีการกำหนดความสำเร็จของงาน
- 4) มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน
- 5) มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน
- 6) มีการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของการปฏิบัติงาน (กรมวิชาการ, 2545:

24 - 25)

สุวิมล ว่องวานิช (2546 : 60 - 61) ได้กล่าวถึงการใช้ประโยชน์จากผลการประเมินไว้

4 ประการ คือ

- 1) ทำให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2) ให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริม และพัฒนาการเรียนของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
- 3) ให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการเรียน กำหนดแนวทางการศึกษาและการเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ
- 4) ใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการออกเอกสารหลักฐานการศึกษาและรับรองผลการศึกษา

สรุปความเข้าใจของการประเมินได้ว่าการวัดและประเมินผล เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการมุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีการวิจัยเกี่ยวข้องกับชุดการสอน นับแต่ที่มีการเผยแพร่วิธีการ แนวทางการผลิตเพื่อการศึกษาและนำไปสู่การนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน

จิราภา จอมแสนห้วงศ์ (2547) ได้พัฒนาชุดการสอนเรื่อง ยาบ้า สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งช้าง จังหวัดน่าน โดยศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผลการวิจัยปรากฏว่าชุดการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.41/ 86.76 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ธนัชชา ชัยมงคล (2550) ได้พัฒนาชุดการสอนวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเชิงคอย(คอยสะเกิดศึกษา) อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ โดยพัฒนาชุดการสอนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นและพัฒนาคุณธรรมของเรียนนักเรียนให้เป็นคนคิมุคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แมคโคเลแมน (Maccoleman: 1975-A) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดการสอน กับการสอนโดยกิจกรรมกลุ่มในวิชาสังคมศึกษา ทดลองกับนักเรียนระดับ 9 จำนวน 24 ห้องเรียน โดยจัดการเรียนการสอน ออกเป็นห้อง ห้องละ 3 กลุ่ม ในการแบ่งกลุ่มได้คำนึงถึงสติปัญญา เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนโดยแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มิก (Meeks, 1972: 4295-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบใช้ชุดการสอนกับวิธีสอนแบบธรรมดา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการสูงขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนใช้การสอนแบบธรรมดาสำหรับนักศึกษาครู ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบโดยใช้ชุดการสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มมากกว่าการสอนด้วยวิธีธรรมดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 01

จากการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ว่าชุดการสอนสามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ให้ได้ผลดี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ การนำชุดการสอนมาจัดกิจกรรม ช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึก

แสดงความคิดเห็น และช่วยให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ศึกษามีสร้างชุดการสอน เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดทำชุดการสอนในสาระอื่นๆ ของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หรือรายกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ต่อไป